

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

„Gazetă“ ese de 2 ori; Joi'a și Duminec'a, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri estene 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{2}$ galbini mon, sunatória.

Anulu XL.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pertru serie 6 cruceri v. a. Tacs'a timbra la 30 cr. val. austr. de fia-care publicare,

Nr. 5.

Brasovu 1 Februarie 20 Ianuarie

1877.

Corollariu la legile electorale, fabricate inadinsu pentru Transilvania.

(Dedicatu alegatorilor activi).

Unii ómeni ne avendu altu lucru, se apucara mai deunadi se recomande intr'unu diariu romanescu eminentele calitati ale constitutiunei unguresci, ne lipsira inse de rar'a placere ce amu fi avutu, déca ni le-ar' fi enumeratuna cate una. Asia remase, cá noi, cari in tota vieti'a nostra nu amu fostu fericiți a descoperi in constitutiunea ungaro-transilvana „calitati eminente“, se ne punem insine pe lucru, se cautam acele calitati cu falinariulu a-prinsu, in Corpore Juris, in Decreto tripartito Verbóczii, in Approbatis et Compilatis constitutionibus, in Articulis novellaribus, in fine in legile, cu cate se glorifica generatiunile noue dela 1836 pana in anulu 1876. Pre candu ne resfrangeamu manecile pana in cotu cá se intramu in labirintu, éca ne pica de inainte adoratorulu repausatului Fr. Deák, adeca „Pesti Naplo“ din 12 Ianuarie a. c. si ne dice: Nu ve perdeti timpulu in desiertu. Pana in diu'a de astadi mai avemu inca totu cumai pe Verbózzi. Codificatiunea nostra e miserabila. Suntu 40 de ani, de candu ne rogase Deák in diet'a dela Presburg, se ne apucamu de codificatiune cá toti botezatii. De atunci si pana astadi numai catu amu carpitu, nu amu codificat! Ne lipsesce orice sisthema, de aceea nu mergemu inainte. Ceea ce facuramu eri, astadi érasi stricamu *).

Descuragiatu prin acelu diariu de mare auctoritate la maghiari, depuseramu pén'a, lasandu al-tora gloria de a scôte la lumina si a presenta Europei cá modellu eminentele calitati ale constitutiunei unguresci.

In Ungaria inca nu existe codice civile si codice penale assiediate si elaborate pe principiile moderne. Si pentru ce nu? Din cauza, ca-i lipsesce basea sanetósa: Lega fundamentala, constitutiunea. Se afia numai unele ruine vecchi si nescce fragmente improvizate de curendu, incercari nefericite de a infrati focul cu ap'a, veninulu cu zucharulu, dreptulu, mai bine privilegiulu istoricu, cu dreptulu ratiunei, supremati'a de nationalitate cu adeverat'a libertate, patriotismulu cu monopolisarea veniturilor patriei, in fine atentatul de a identifica unu statu poliglotu cu una singura nationalitate genetica. Veti cutedia se esiti cu acele in facia Europei? Déra Europ'a civilisata si intorce ochii dela constitutiuni harlechine **).

Pentru cá se cunoisci gradulu de libertate, de civilisatiune, egalitate si harmonia a locuitorilor unei tieri, n'ai decatu se iai amana legea ei electorale. Acea lege decide in termini apodictici despre valórea constitutiunei si preste totu a institutiunilor ei. Mai aratati'mi vreo lege electorale

in tota lumea, care se fia maiestrita asia, in catu numai unu elementu national se se pôta folosi de ea, precum este cea applicata la Transilvania.

Intr'aceea blamagiulu, insult'a, batjocur'a coprinsa in acea lege nu era de ajunsu, mai trebuea se se adauga la densa inca si alt'a mai cutediata, despre care ne informaramu dilele acestea pe largu din diariulu gubernamental „Kelet“ nrri 8, 9, 11 si 20 si din alte cateva dela B.-Pest'a.

Statulu cestiunei este urmatoriulu: Dupa-ce teritoriulu marelui principatu alu Transilvaniei se impartí in anulu trecentu de nou prin desfintarea si incorporarea multoru tienuturi si orasie la altele mai mari, lipsesce, cá si cercurile séu colegiele electorali se se impartia nesmentitul de nou. Cu acésta ocazie se facu si una descoperire noua, care este, ca marelle principatu alu Transilvaniei cu territoriulu seu actuale de 998 miliarie patrate austriace si cu 2,101.727 de locuitori in comparatiune cu Ungaria ar' avea prea multi reprezentanti in diet'a aceleia, prin urmare, ca numerulu de 75 deputati ai Transilvaniei trebue scaritul numai la 52, cá se fia propoziune; ca-ci adeca in Ungaria propria pe unu territoriu de 5093 mil. □ locuescu 13,579.129 suflete, dela care se tramtu 335 deputati, adeca camu dupa 15 mil. si 40 mii suflete unu reprezentante; din contra, in Transilvania se vine unu deputatu pe cate 13 mil. dela cate 28 mii suflete, prin urmare cu 23 deputati mai multu. Acesta e statulu cestiunei.

Planulu regularei si rotundirei cercurilor electorali din Transilvania se prepara in ministeriulu de interne in B.-Pest'a, éra unii voiescu a sci, ca acela este si elaboratu, gata de a se substerne la dieta. Acésta scire spaimantă si alarmă pe demagogii poporului maghiaru din Transilvania si pe toti tiranutii mititei intr'unu gradu cá acela, in catu ti s'ar' paré, ca -si astépta chiaru perirea. Se intielege, ca mai antaiu diariale batura clopotele intr'o dunga, in fruntea loru cele ministeriali subventionate. Ele recunoscu necessitatea regularei colegielor electorali, pretindu inse, cá aceea se se faca asia, in catu supremati'a elementului maghiaru nu care cumu-va se sufere nici cea mai pucina scadere; ca-ci nici in casulu de facia nu pôte fi vorba de dreptate, ci numai de interes-sulu national alu maghiarilor, de suprematia, de domnia. Numai acesta si nu altulu trebue se fia direptariulu, tient'a, scopulu ministeriului si alu dietei, adeca supremati'a, adeca domni'a minoritatiloru preste maioritati, adeca oligarchia de nationalitate, adeca tirania nu mascata mai multu, ci arata pe facia, in pielea góla, cá hetair'a Phryne la jocurile dela Eleusis, candu s'a desbracatu in vede-rea multimei adunate si s'a scaldatu in mare. Cu alte cuvinte: Pana acumu chiaru si dupa acésta lege electorale impusa prin terrorismu, natiunea romana din Transilvania déca ar' fi voitul a participa la alegeri, totu ar' fi potutu alege vreo diece deputati romani; déra cu acésta ocazie a rotundirei cercurilor electorali se impingemu tirani'a pana acolo, in catu romanii cá romani se nu mai pôta alege nici-unu deputatu din sangele loru, pentru cá tocma candu ar' si renuntia ei la resisten-ti'a passiva, si s'ar' decide se participe la alegeri, se remana preste totu in minoritate, déca nu se voru indopleca se-si dè voturile la vreunu maghiaru

ori la vreunu renegatu. Nu trebuie se mai fia nimeni pe acestu territoriu, care se se professe die de romanu. Ori-cata de pucini suntu romanii in dieta, ei ne demasca si ne compromitu prin strigatele loru in ochii Europei. Una spuseseramu noi francisilor si angliloru, déra cu totulu alt'a ese din debaterile nôstre parlamentarie. Talharii de romani si serbi ne-au discreditatu cá si sasii la Germania. Se péra toti din dieta, se dispara chiaru de pre acestu territoriu, déca nu vréu se se renege, se se declare de bastardii, de bitongii nostri.

Acésta este logic'a scólei dela Dobritieu, ea este logica turcsca. Intr'aceea cá se nu ni se impute, ca exageramu, vomu reproduce aici cateva passage din cele scrise in materi'a acésta, care me-rita prea bine, cá se fia data prin press'a straina in judecat'a Europei luminate. Din acelea vomu vedé totu-odata, cumu se svercole tiranutii, cumu -si perdu calcululu in combinarea mesureloru tiranice, in fine cumu -si perdura tota rusinea de lume. Ecce cumu se manifesta luptele loru sufletesci.

Cutediamu se dicemu, ca cu privire la noi maghiarii transilvani, dela infintarea uniunei in parlamentulu maghiaru, nu s'a tractatu nici-una cestiune mai importanta si mai delicata*. Item: „Acésta cestiune poate stirbi si chiaru nulifica su-premati'a elementului maghiaru in Transilvania“. Item:

„Este impossibile, cá cestiunea transformarei cercurilor electorali din Transilvania se se deslege asia, in catu se fia sustinute interesele maghia-riilor si totu-odata ide'a justa a cercurilor electo-rali homogene si proportionate *). Séu vomu considera numai simplu numerulu locuitoriloru si vomu forma cercuri electorali de marime egale, prin care amu paralisá pentru totu-deauna supre-mati'a elementului maghiaru intelligente in Tran-silvania, ceea ce ar' fi o plaga, decatu care mai teribile (borzasztobb) nu ne potem imagina; séu ca vomu face din acésta cestiune obiectu de certa si vomu sustiené influint'a intelligentiei: atunci provocam si desteptam rivalitatea si manj'a celorulalte nationalitati. Acésta este la noi cestiunea transformarei cercurilor electorali in tota golata-tea ei*. Item: „Asia déra pacharulu celu amaru nu poate se tréca dela noi (dela maghiari), si cestiunea este numai, pana unde se mergemu cu reform'a si ce principia se urmamur“.

In articlulu alu doilea „Kelet“ pune pe poporul romanesco in numerulu acelora, cari lucra in contra unitatiei si integratatiei statului; mai in-colore cere, ca mai vertosu in asia numitulu fundu regescu se se scadia numerulu deputatiloru, din contra, in cuibuletie mici cá Illyefalva, Hatiegua, Brescu, Cojocna, Sicut, Salinele Sibiului, se se aléga si pe viitoru, pentru-ca de acolo au se ésa totu deputati maghiari siguri. Cu téte acéste se crutie si pe sasi pre catu numai se poate, pentru-ca se nu se manie, se nu faca maghiarilor nume reu in strainatate si la austriaci, se nu ne pôta dice, ca ne resbunamu in contra loru, mai ales, ca deputati sasesci pana acumu nu ne facura vreunu

*) „Az erdélyi részekben a választo kerületek átalakításának kérdését a magyarság érdekeinek és az egyötöstű, egyenlő nagyságú választokerületek igazságos eszméjének fontartásával meg oldani lehetetlenség“.

*) „Mindenek előtt rendszert kellene készítenek az operatumban“. Item: Ismét elölről kezdhettük, 's hosszu évek mulva újabb meg újabb ki-adásáival találkozhatnak a sisiphusi munka meg-hiustának.

**) „Toldozzuk toldozzuk minden rendszer nélküli polgári törvényeinket, csak a pillanat égetőbb szükségeit tartva szem előtt. Item:

„S még esetlenebbé válik a kótszinű anyagbol varrott harlequin-köpeny a ráaggatott tarka-barka-foltok által“....

reu in parlamentu; si in fine, ori-ce se va intembla pe viitoru, unu lucru totu nu se va intembla nici-o data, adeca, că sasii se-si renege instinctul de propri'a conservare si se dè man'a cu romanii, car'i amerintia mai vertosu pe densii, ci tocma din contra, potemu astepta de siguru, ca precum pana acilea, asia si in viitoru la sasi va esiste oppositiune tare facia cu tendentiele romanesci, éra de acésta noi (maghiarii) avemu trebuintia *). Dupa tóte aceste suntemu de parere, ca ar' fi erore mare, déca noi cestiunea cercurilor electorali o amu supune acumu indata la reforme radicali etc. Adeca curatu romanescs asia: Ori pe unde suntu maghiari in Transilvani'a, se delimitamu cercurile asia, in catu cu ajutoriulu legei electorale se se aléga totu maghiari, si numai ici colea se ne scape cate unu colegiu că de pomana la valachi, pentru ochii lumei. In sasime se micsioramu numerulu deputatilor, că se nu fia nici sasi prea multi, éra cate cercuri electorali voru remané, se fia tóte sasii mai tóte a le sasiloru, că se-i mai imbunamu ceva pentru catu reu le facuramu prin annullarea autonomiei loru nationale; éra pentru că se ne remaie noue in veci supusi asultatori, se-i spariemu necurmato cu romanii, că se le fia frica de acestia, se traiésca cu ei totu in ura si urgia, se i denuntie la curte si la tota lumea, cumu voru sci ei mai amaru; se ne chiamam pe noi că se-i aparamu de romani, cumu ne chiamá br. Rosenfeld in Iuliu 1863, candu rogase pe comitele Em. Miko si prin acesta pe ceilaliti magnati dicundu: „Um Gotteswillen Excellenz, treten Sie doch auch in den Landtag ein, überliefern Sie uns nicht der Rachsucht dieser Walachen**). Ur'a romaniloru contra sasiloru se pote nutri si face mai intensiva cu ajutoriulu mai multoru processe pendente. Mai in scurtu, se remanemu fideli politicei dietelor din 1837, 1841/2, 1847, 1848 etc. Romanii mai suntu inca prosti destulu, pentru că se créda, ca noi ii vomu ajuta contra sasiloru si ca vomu silí pe acestia, că se dè din veniturile comune subventiuni cuvenite, de es. la scólele romanesci, care si asia ne facu atata dorere de capu.

Pana aici deteram starea cestiunei in essentia sa. Restulu este amplificatiune, polilogia forte usitata la toti sophistii. Déra acesti ómeni sciu se sufle caldu si rece in acelasiu momentu. Pre candu ne declaru hostilitatea loru pe facia, in vederea lumiei fora picu de pudore, pe atunci in altu diuariu alu loru, adeca in „Magyar Polgár“ din 10 Ianuariu se mira, ca romanii nu se mai impaca cu ei, i invita se dè man'a, dupa-ce inse ii infrunta mai antaiu, pentru-ca se tienu vetemati greu de asupriorii loru. In aceeasi di vine si dn. Koos Ferencz in „Kelet“, că se ne spuna, ca uitata, avemu patria comună, si ca Dómne feresce, ómeni că dlui nu scie se urasca nici religiune, nici nationalitate, nici se scótia din scóle pe copilasi innocentii cu gendarmii. Prea adeveratu, avemu patria comună, in care unii suntu domni, altii suntu robi; avemu patria comună, in care unii scotu pe fia-care anu cu milioanele din tesaurulu statului pentru cultivarea si inaintarea prosperitatiei loru, eara altora nu li se permite a se cultiva nici din pung'a loru privata; avemu patria comună, in care pentru unii nu mai esiste nici-o lege de pressa, ca-ci cea care era, o au delaturatu cu totulu de facto, éra altii suntu amerintiati cu processe si cu temnitie, din cauza ca ne mai potendu suferi dorerile, striga prea tare, că se-i audia Europa. Da, a-

*) Végül jöhetnek bármily idők, de olyanok nem, a midön a szász elem meg tagadva magában az önfentartási ó-ziót, kezet fogjon az öt leg inkább fenyegető románokkal; sőt biztosra vehetjük, hogy a mint eddig, uly ezutánis erős opposition fog élni a szászokban a román törekvésekkel szemben, és erre nekünk szintén szükségünk van.“ („Kelet“ nr. 9).

**) Acestu casu -lu comunică rep. c. Mikó cu trei romani membri ai dietei, indata dupa-ce esise br. Rosenfeld dela densulu.

vemu patria comună, in care inse trece de crima capitala a se fi nascutu cineva romanu, din parinti romani, a nu-si da pruncii la corpulu de ieniceri, a nu suferi că archireii, protopopii si preutii se fia tractati că in Turci'a, unde le da rangu de pasia, de cadhi, de zapciu. Avemu patria comună, in care poporul romanescu i se denéga celu mai pretiosu dreptu politicu, adeca dreptulu electorale, in modulu celu mai scandalosu din lume, in facia si audiulu Europei civilisate, la care astadi facu apellu cu bunu resultatul tóte poporele impilate si tiranite ale Imperiului otomanu, pre candu poporulu romanescu din Transilvani'a e maltratatu si mortificatul prin sistem'a cea mai scârnava a spionagiului, prin mii de pedece artificiose aruncate in calea progressului seu, prin vexatiuni continue, că se i se urasca de viézia, prin midiuloc de vendetta pentru tienut'a s'a din 1848/9 et 1863/4. Asia este, avemu patria comună, in care poporul romanescu e consideratul catu si vitele patrupede.*)

Facia cu acésta cruciata noua, pornita asupra elementului romanescu din Transilvani'a; facia cu ferbintea dorintia de a nu vedé mai multu nici unu romanu de nicairi in diet'a Ungariei; facia cu fai mós'a lege electorale combinata cu noua impartire a tierei, ar' fi prea legitima curiositatea de a sci, care va mai fi romanulu din Transilvani'a dotoriu a-se apropia de urmele electorali, fora a i se urca sangele in ochi si fora a-si acoperi facia de inaintea ómeniloru de caracteru seriosu si intregu.

Brasovu 10/31 Ian. 1877.

Camer'a deputatilor maghiari a acceptatul si in desbaterea speciale proiectulu de lege despre usuraria. Prin acésta lege s'a statoritu maximulu intereselor dupe capitalurile imprumutate cu optu la suta. —

Ministrulu presedinte a respunsu la interpellatiunea lui Mocsáry, relativa la mesurele luate de politia din capitale, că publiculu si mai cu séma studentii se nu vina in atingere cu deputatiunea alegatorilor dela Czegléd tramisa la Kossuth. Responsulu dlui Tisza esse tocmai asiá, precum amu presupusul in numerulu precedentu ca va trebui se fia. D-sa desapróba asemeni demonstratiuni, desapróba si alegerea lui Kossuth de deputatu, deóra ce alegatorii au potutu se scia, ca dinsulu nu va primi mandatulu, fiindu ca nu voiesce se depuna juramentulu de fidelitate catra tronu. Dupa ce Kossuth a declarat deja catra camera, ca nu poate se primésca mandatulu alegatorilor dela Czegléd, atunci deputatiunea nu mai poate avea altu scopu, decatul poate de a produce vr'o disordine, vre unu scandalu.

— In sied. dela 27. a camerei, deputatu Helfy interpellà pe ministrulu presedinte, déca este adeveratu ce se vorbesce, ca adeca acea parte a stipulatiunilor din Maiu, care se referesce la banc'a nationale, s'a stersu cu totulu din planului nou lui pactu dualisticu si ca guvernulu ar fi resolutu a tiené strinsu la inaintarea unei bance nationale maghiare, independenta de cea din Vien'a, seu eventualmente de a se retrage dela potere, lasandu se urmedie altu guvern, care se se apuce fora amanare de resolvarea cestiuniloru economice pendente? — Responsulu dlui Tisza la acésta delicata interpellatiune va urmá intrun'a din siedintele prossime. Elu va reversá in totu casulu ceva lumina in cestiunea bancei, care este inca nerésolta.

*) A páriákon kivül alig van szánandobb nép a föld hátán, mint az erdélyi oláh-ág; járomba foghatod mint a marhát, melyről valoban csak annyiban különbözök hogy beszél. „(Kossuth Hirlapja“ de dato 22 Oct. 1848.) Si totusi, pe acesti unu milionu si döue sute cincidieci de mii de boi si de vaci cuventatörök se incórda din tóte poterile a-i face maghiari. Noi romanii amu tiené de adeverata degradare nationale a si visa macaru, că se facemu romani din boi si vaci, din cai si magari.

— Deputatiunea orasului Czegléd ajunse in 24 Ianuariu la Baraccone di Collegno, aprópe de Turinu, unde locuiesce dictatorialu de odinióra al Ungariei, Ludovicu Kossuth, care fiindu avisatu de spre sosirea deputatiunei o asteptá la pragulu șiiei imbracatu in vestimente negre de serbatore Betranulu revolutionarii primi deputatiunea sub ceriu liberu si nemiscatu ascultă cuvintele conduceriului deputatiunei, ale preotului Ioanu Dobosi care dice: „Deputatii unui orasii din Ungaria de josu stau inaintea ta, mare fiu alu patriei, deóra noi amu dori se vedemu patri'a nostra acolo, unde traiesci tu, si pe tine acolo, unde este patri'a. Amu venitu se-ti spunemu, catu de tare te iubim. Alegatorii orasului Czegléd, ti-ai consacratu ti loculu de deputatu. In 1848, candu tu ni-ai sposu, ca patri'a e in periculu, noi ne-amu adunatu in giurulu teu si ti-am urmatu. Acum venim noi se-ti spunemu, ca patri'a e periculu, si se te rogamu, că se vini s'o salvezi! Sardanapalulu nordicu banchetéza la Moscovi'a si redica pocalulu contra Europei civilisate, inse man'a ce se ivesce din parete, scrie érasi cuvintele fatale si misteriose „Mene tekel Ufarzin“, si déca noi vomu scrie astadi numele lui Kossuth dupa acele cuvinte, credemu ca i-amu subscrissu sentint'a de mórte.“

Dupa aceea vorbi Ernestu Simonyi, care accentua politic'a cea rea a guvernului de pana acum. Apoi respunse Kossuth, ale caruia cuvinte stórse lacrime si suspine din ochii si din pepturile celor de facia. Kossuth dice, ca intre imprejurările actuali nu poate veni acasa. Elu e reprezentantele independintiei de statu a Ungariei, la elu este depusa o santa reliquia, că se o pastredie pentru posteritate. Inse candu va veni tempulu, că se pota si elu pune man'a la regulares referintielor desolate ale patriei, atunci va parasi esiliulu, va depune in manile regelui Ungariei juramentulu de fidelitate, care lu va tiené cu loialitate.

— Conferintiele ministrilor austriaci cu cei unguresci in Pest'a au facutu si mai dificile resolvarea cestiunei bancei. Foile maghiare au inceputu érasi se vorbésca de retragerea lui Tisza, care nu este in stare se inainteze bauc'a nationale maghiara independenta, déca nice nu poate se se multumésca cu aceea ce-i ofere nemtii, cari i dicu „Nesze semmit, fog meg jól!“

* * *

— Delegatii europeni s'au departatu din Constantinopole pe rondu, intaiu a plecatu Salisbury, apoi Ignatief impreuna cu Werther delegatulu Germaniei, dupa aceea Zichy si Calice si ceilaliti. In loculu loru a remasu numai nisce agenti diplomatici.

— Turci'a pe de o parte arméza, éra pe de alta face alegerie parlamentari. Marele viziru Midhat-pasi'a a provocatu pe Serbi'a si Muntenegru, că se intre cu elu in negotiatiuni de pace, ca-ci se apropia tempulu pentru reincorperea inimiciteloru. — Aceste negotiatiuni se voru poté incepe, inse orи cine poate se prevéda din capulu locului, ca ele nu voru duce la nice unu resultatu, pentru ca Russi'a n'a abdisu inca la planulu de a intrá in Bulgaria.

— Diuariulu principelui Gorciacoff „Golos“ dice, ca guvernul russescu a privit pana acum cestiunea orientale că o affacere europeana, inse de acum inainte o va privi numai din punctulu de vedere russescu. In acestu sensu se si iau dispusetiuni din partea guvernului. Ministrulu de interne a adressatu catra districte unu cerculariu, prin care le provoca, că se faca dispusetiunile necessari pentru mobilisarea gloatelor, că aceste se se pota pune in miscare indata ce se va publicá manifestulu imperatului si ucasulu senatului.

Totu din Russi'a se mai comunica, ca evenimentatea unei schimbări de tronu in Petropole este aprópe. Partit'a de resbelu ar' fi castigatu pe principale de corona, că elu insusi se se incerce a convinge pe imperatulu despre necessitatea abdicarei si inceperea resbelului. Totu odata se mai adauge, ca principale Gorciacoff inca se va retrage si loculu lui 'lu va ocupá Ignatief.

— Cu schimbarea cortelului generalu alu armatei russesci dela Chisineuv la Iassi inca se

face multă vorba, înse nu credeau se fi ajunsu lucrurile pana la atat's, fora se fi premersu solemn'a declaratiune de reșebel contra Turciei.

— Cérta dintre diurnalele franceze și nemțesci se reduce la o simplă trasura de siachu din partea principelui Bismarck, care a voită se arete germanilor necessitatea de a sustine relații amicale cu Russ'ia, care este unică potere, cu care s'ar' potă aliă Franc'ia, și care fiindu aliata cu German'ia nu se mai potă demite si la o aliantă cu Franc'ia.

Braslovu 16/28 Ianuariu 1877.)

Onorata Redactiune! Fiindu-ca ne aflam de presinte in carnavalul său in asiā numitul „Dulcele Craciunului,” ve rogu se-mi permiteti, că printre materialul de natură serioză si grava, ce imple de regula colonele acestui prețuitu diurnal, se stracoru si eu urmatorulu reportu, care n'are de a face nice cu piramidele dualistice, nice cu blamagiu diplomatiilor europeni in Constantinopole, adeca nici cu turci nici cu cazaici, ci cu petrecerea nostra romanescă si cordiale de a séra, cu balul arangiatu de „Reuniunea femeilor romane in favórea fondului pentru ajutorarea crescerei fetișelor orfane.”

Mi place a crede, ca si afara de barierele Braslovului se voru aflată multi cetitori si cetitorie romane, cari ar' dori, se ceteșca unu reportu, fia si numai in lineam nte generali, despre successulu acestui unicu balu romanu, care se aranjidă aici in carnavalul fia-carui anu si care si-a eloptat ore-care importantia si renume mai veros din motivele, ca este arangiatu in sinulu unei societati romane alese si numerose, pre care dincoce de Carpati cu greu o mai poti aflată in altu oraslu afara de Braslovu, si ca este balul unei Reuniuni, care are de scopu, a da chiaru si fetișelor orfane o crescere, care se le faca la tempulu sau mame romane adevărate, pentru ca mamele sunt in prim'a linia acelea, cari punu fundamentalul bunei educatiuni nationali in sinulu fragedelor odrasle; ca-ci déca anim'a din peptulu mamei simte si palpita romanescă, atunci natiunea poate fi ascurata, ca generatiunile ce se voru laptă la asmeni pepturi inca nu voru nutri alte semtieminte decat romanesci. — Dér se trecu la obiectu, că se nu ocupu prea multu spatiu prin excursiuni laterali.

Inceputulu balului a fostu anuntiatu pe 8 ore'era, înse eu abia la orele 9 am potutu se me apropiu de sal'a cea lungă si nu destulu de largă a redutului. Cugetasem ca am intardiatu, înse candu colo ce se vedi, in sala abia mai erau vr'o cativa junci cavaleri afara de cei patru arangiatori, cari aveau delicateția de a iumanuă fia-carui șope cate unu ordinu de dansu, care pentru dame era facutu in form'a unui buchetu de flori, înse dintre dame nu venise nice un'a. Acesta impregnare me facuse a crede, ca balul va se fia reu cercetatu. Dér abia apucau se me intorcu pucinu prin sala in deplina libertate si se privescu costumulu de tricoloru nationalu, in care era imbracata, apoi cadrulu celu mare si pomposu alu lui Mihaiu eroul, portretulu imperatotsei Elisabet'a, patron'a Reuniunei femeilor romane, portretulu Domnitorului nostru si in fine gradin'a de flori din fundulu salei, — si indată incepù a se ivi cea de antaia cununa de dame, care de-o data dede salei o splendore deosebita. Nu erau inca diece ore si sal'a era mandra de societatea cea alătă, stralucita si numerosă, ce cuprindea in sinulu seu.

Dupa Hor'a Severinului, cu care se incepù ordinea dansurilor, urmă valsulu undulatoriu, dupa care mi se oferi ocaziunea de a aruncă o privire asupra publicului concentrat si a-mi face contemplatiunile mele asupra toalelor, despre cari inca mai inainte de balu se respondise faima, ca au se fia asiā de incarcate si de atatea si atatea sute de scumpe, incau nice chiaru in Braslovu nu s'ar mai fi pomenitu asiā ceva.

Astfelui cu placere am vediutu, ca balulu Reuniunei femeilor romane fu onoratu de toti demnitarii militari si civili din Braslovu; brigadierul, colonelul, duoi sub-coloneli, mai multi oficeri, apoi prefectulu comitatului, presedintele tribunului, procuratorulu de statu, directorulu politiei, primariulu Oras. si alti onoratori straini, era societatea romana potu dice ca a fosta completa. Incau pentru toalete potu cu bucuria se constat, ca desi a fostu preste totu frumos si elegante, totusi ele

au fostu mai multu modeste, decatul esagerate, incatul nice pe departe n'au justificat faim'a ce se respondise din oficin'a unui jude modistu, care pe acesta cale a cugetat se-si faca renume.

Fost'au ce e dreptu si vr'o doue trei toalete cu cōde de paunu, înse aceste cōde s'au mai scurtau in decursulu jocului. O dovada eclatanta de spre adeverulu assertiunilor premise ne ofera si impregnarea, ca mai multe dame tinere si damicele, cari ocupasera locu pe galeria, fiindu ca nu voira a tiené concurintia in toaleta conformu fai-me ce se imprasciasse, pe la orele 11 din noapte, dupa ce se convinsere ca in sala nu e nimicu de speriatu, ca mai tōte toaletele se restrințu intre marginile gustului bunu si ale elegantiei adeverate, era nu false, se coborira josu si in toaletele loru si mai modeste jocara printre celelalte fora a se observă vr'o diferintia.

Cumca in anulu acest'a balulu Reuniunei femeilor romane a fostu bine cercetatu, se poate vedé si de acolo, ca numai cavaleri si dame, cari jocau, au fostu vr'o 120 pana la 130. — Colonele la Quadrillu si Romana se compunea din cate 50-60 parechi, pentru ca mai multe nu incapeau. Amin-tindu de „Romana”, trebuie se observu, ca acestu jocu intrece prin elegantia si frumuseta sa chiaru si pe Quadrillulu francesiloru, chiaru si s trainii, cari nu lu mai vedusera, inca l'au admirat; dăuna ince ca afara de Braslovu abia se mai jocă undeva.

Dia aceste liniamente generali premise se poate deduce, ca balulu Reuniunei femeilor romane si-a ajunsu in anulu acest'a scopulu in tōte privintiele. Elu a fostu elegantu, dăr nu luxuriosu; dovēda, ca vanitatea de mai de multu a disparutu si in locul ei a inceputu a prinde radacine soliditatea. Pe regin'a balului in daru o caută cineva, pentru ca nu o aflată, deoarece era o multime de regine, bronete si blondine, frumosé si raportorie; si nu este mirare, pentru ca romancele nostre brasovene au fostu si sunt vestite in frumuseta. Petrecerea a fostu dela inceputu animata, cordiale si familiare si a durat in cea mai buna ordine pana catra cinci ore demanția, candu publiculu s'a departat pe deplin multiumit. Meritulu principalu, ca balulu a reesită asiā de bine, este in totu casulu alu comitetului arangiatoriu, constatarioru din domnil Dr. I. Mesiotă, Ioanu B. Popu, Iulianu Filipescu si Stelianu Mihailovici, cari si-au datu tōta silintă, ca nu numai se intrunescă la balu unu publicu alesu si numerosu, ci ca se si multumescă pe publicul intrunitu, ceea ce le-a si successu.

Comitatulu Solnocu-Doboca.

De sub Ciceu, 12 Ian. 1877.

In amortiel'a si coruptiunea de asta-di, produse de sistemulu domnitōriu si de șomoni si, sentimentele umanitarie si faptele nobili si generoase suntu atatu de rare, catu binefacutorii se potu consideră, cu dreptu cuventu, că angeri.

Pentru aceea, permite-mi, Dle. Redactore, se dau publicitatii urmator'a fapta generosa, care cu atatu este mai demna nu numai de recunoscintia, ci de imitatu, fiindu ca autorulu ei, D. Vincentiu Rippel, supralocoteninte in pensiune, nu se bucura nece de stare splendidă, nece a avutu in vedere renume, lauda, ambitiune sau vre unu interesu personalu, ci fapt'a sa este emanatiunea celei mai pure si desinteresate iubiri crestinescă, este obolulu veduvei, datu de apropelui, ajunsu la starea cea mai trista. Cu risicului chiaru de a vatemă modestia generosului binefacitoriu, dorescu, că fapt'a sa se fia cunoscuta si se servescă de exemplu atragatoriu atatu pentru romanu, catu si mai veros pentru acei compatrioti maghiari, cari in decursu de secole si-au castigat multu din sudoreea tieranului romanu.

Ecca faptulu: Filipu Simeonu a lui Costanu din Mai'a de langa Desiu, tata a 4 copii minorenii de 2-8 ani, devenit victimă a cametariloru foră anima, ajunse a-si vedé licitandu-i-se mosia de 12 jugere, pretiuita in 300 fl. si a-si vedé famili'a si copiii aprópe de a peri de fome. La licitatiune se prezenta, din intemplantare, si angerulu mantuitoriu alu nenorocitei familie, numitulu d. Vincentiu Rippel, care comparandu mosia cu 50 fl. si petrunse de mila pentru nefericită familia, lasă numai decatul a se transcrie mosia cestunata pre numele orfaniloru intristatului parinte, si documentele respective a se admanua membriloru familiei susu memorate in diu'a nascerei Mantuitorului lumei, că unu daru angerescu alu Craciunului. —

Si se te miri! Chiaru si acestu faptu nobilu alu numitului d. supralocoteninte a causat sange reu adversariloru impilotorilor poporului roman; déra nefericitului tata i-a facut una bucuria nemarginata, scapandu-i serman'a familia de perire, si publiculu bine sentitoriu lu insociesce cu stim'a si respectulu binemeritatu pentru fapt'a sa marinimosa.

Dè Ceriulu, că se audim cu mai multe asemene fapte nobili, si d. Vincentiu Rippel se aiba cu mai multi imitatori, era invidi'a si reputatea se amutesca dinaintea faptelor generoase, cari numai in conscientia curata si-afă remuneratiunea adeverata!

Argus.

Romania.

Bucuresci, 13/25 Ianuariu. (Evrei). Generatiunea nostra mai betrana are la man'a sa documente autentice, ca pe la 1854-5 austriaci -si inmultea inadinsu pe suditii loru in Moldova si Muntenia, ca au datu consulatelor si starostilor poranci, că se inscria jidovi pre catu s'ar' potă mai multi in catalogulu suditilor austriaci. Scopulu pe atunci era, că cabinetulu austriac se aiba cu unu temei mai multu de a ocupa si a tiené in potestatea sa principatele romanesi dicundu, ca pentru densulu e punctu de onore si totu-odata interessa nationalu-economicu a si apara unu numeru de aproape patru sute de mii suditi ai sei de barbaria boierilor romanesi. La aceste se mai aduse si fictiunea de dreptu alu coronei ungurescă si alte secaturi. In acelasiu timpu, candu austriaci scotea la conferinta din Viena documente vecchi despre invasiunile loru in principate, tractatele acestora cu inalt'a Pórtă le declară de vechituri măcde, care nu ar' mai avea nici-o valoare. Aici in capitala șomenei s'ar' remasă pe 99 la 100, ca alar-mul batutu si astadata din partea jidovilor s'a intemplatu erasi la parola si poruncă data din a fara. Tōte blastematiile cate s'au publicat in diariale straine că din partea jidovilor in contra romanilor dela Decembrie incóce, era dictate de ariea. Tōte au esită minciuni neruşinate, afara numai de unele casuri, unde au fostu arestatii jidovi straini, vagabundi, lipsiti de pasportu, foră nici unu banu in punga, sdantiosi că vai de ei, apoi erasi cativa faliti fraudulosi, cativa plastografi (falsificatori), mai alesu de politie, cativa fugiti de catania din Galati si Ungaria; déra jidovi de a-cestia suntu tractati intocmai că si ori care alti șomeni in casuri analoge, prin urmare de persecutiune nu poate fi vorba. Casulu din Vaslui cu dn. prefectul Nerone Lupascu a esită la lumină sărelui si a demascatui neaudită obraznicia a doi jidovi, cari se dă de austriacu, apoi cu calcarea manifesta a legilor tierei voieă se se impuna de carcinari la ună din comunele rurale si amerintă mereu cu „constitulu” consulatul dela Iasi. Se vede ince, ca „Pester Lloyd” era preparat mai de inainte la acel spectaculu datu de poruncă, ca-ci in diu'a, in care i-a sositu telegramulu disu dela Vaslui, datu că din Braslovu, mi se pare ince, ca fabricat in B.-Pest'a dintr'o corespondentia privata, acelu diariu vrasmăiescă a si vomitu asupra natiunei romanesi, statul si gubernul romanesu veninulu seu calumniatoriu intr'unu articlu de fondu; era diariale maghiare s'au grabit uite a reproduce tōte acele minciuni că lucru authenticu. Casulu acesta este asia de scandalosu si revoltorius, in catu chiaru evrei din capitala s'au simtitu obligati din propriul loru indemnă a-lu deminti si a-lu declară cu subscriptiunile mai multor fruntași in diariale publice de calumne. Multi adeca din ei citescu diaria nemtiesci din Ungaria si -si insenmă bine, ca in Ungaria pe fia-care anu se omora cate 5-6 evrei in casele loru sau la drumu, era altii suntu spoliati si maltratati in familiile loru, foră că se se revolte Europa in favóarea loru si foră că „Alliance israelite” din Paris se alerge in ajutorul familiilor maltratate si spoliate pe teritoriul Ungariei. Se cuvine a mai observa de repetite ori, ca este mare diferența de cultura si caracteru in-tre evrei spaniolescă, colonisati aici din vechiime, si intre cei nemtiesci sau lesiesci, in catu mie mi se pare, ca ei differă chiaru in originea loru. In contra evreilor spaniolescă romanii nu ar' avea nemicu, mai alesu ca tocma aceia inca s'au saturat pana din colo de necurmată invasiune a celor nemtiesci cari, precum v'am aratat si altori, le facu si loru grija, rusine si pagube mari. Evrei spaniolescă au inceput a se convinge, ca in adeveru cei nemtiesci suntu totu-odata instrumente a le politicei vrasmăiescă statului romanescu. Asia

déra corespondentele din Bucuresci la „Kelet“ din Clusiu se nu tremure de frică unui masacru de jidovi in România, ci se-si mature la usi'a sa, ca are. Chiaru dintre evreii nemtiesci suntu aici mai multi șomeni luminati că Ad. Deutsch, Dr. Steiner, Rosenzweig, Blumenfeld, Rosenthal etc. etc., cari pe langa ce traiescu in harmonia si in conversatiune cotidiana cu romani, condamna si ei din convicțiune politică machiavellistica, ce face din coreligionarii loru instrumente ale sale si -si dau totă silintă, că se paralisedie reulu.

Alaltaeri s'a citit aici corespondentia maghiara dela Galati in „Kelet“, in care uerusinatul corespondente cere invasiune austro-unguresca in România, sub pretestu, că mai alesu evrei se fia aparati de masacru. Acea corespondentia tradusa s'a comunicatu evreiloru, si se crede, ca se va lua la discussiune in una din siedintele societatii franc-masonice titulate „Inteleptii din Heliopolis“, ai carei membri pe langa unu mare numaru de romani suntu si vreo 30 de evrei fruntasi, din ambele rasse, precum suntu si in ceealalta societate franc-masonica „Egalitatea“. Ce ar' dice șore maghiarii, candu corespondenti de aici ar' cere pe facia in diariale dvóstra invasiune romanescă sau russescă asupra Ungariei ori Transilvaniei? Eu credu, ca indata ti ridica furcile pe la portile redactorilor. La noi suntu suferiti si tradatori de acestia; numai ministeriul celalaltu ne mai potendu suferi marea impertinentia a unora, ii dete preste linia. Corespondentele maghiaru de aici se plange, ca „Bucuresti hirlap“ ar' fi persecutata. Minciuna, calumnia; nimeni nu-i are grija; dera chiaru maghiarri nu voru se prenumere la ea, si cu 65 de abonati cumu se o sustienă? Si ce ar' folosi acesta incercare isolata a unui diariu micu de a impaca pe romani cu maghiarri facia cu 60-70 diaria maghiare, inemice declarate, precum si facia cu corespondentii maghiari din Bucuresci si Galati?

Noutati diverse.

Fiii Basiliu si Nicolau Jurka, nuor'a Aurelia b. Pop si nepotulu Bas. Ladislau cu adanca durere facu cunoscutea perderea prea bunului lor parente, socru si mosiu

IOANU JURKA de Calinesci,

fostu vice-comite alu Maramuresiului incetatu din vietia in 21 Ianuariu in estate de 72 ani. Inmormantarea se va celebra dupa ritulu gr. cath. in Calinesci la 25 Ianuariu 10 ore a. m.

Calinesci, 21 Ianuariu 1877.

Fia-i tierin'a usiora si memor'a binecuvantata!

Cele 30 de milioane sau caus'a lui Lonyai. „Közvélémeny“ nr. 6 scote la lumina unele date forte interessante despre mai multe incercari ale ministriloru unguresci, cari successera unii dupa altii in cei 9 ani trecuti, de a inainta industri'a patriotica prin subventiuni mari date la cateva intreprinderi. Acele subventiuni au ajunsu pana la sum'a colossale de 30 milioane fl., inse, ce e forte tristu pentru poporu, mai fora nimicu folosu reale. Nu totu-deauna, din erorea gubernului, ci adesea pentru-ca elu fusese amelitu prin charlatani, sau ca insasi intreprinderea fusese din capulu locului eronata, pusa pe temelii false. De aici se escara falimente cumplite, apoi procese celebre, cumu este alu fabricei pest-flumane de corabii, alu bancei franco-unguresci, alu societatii maghiare de vapora pe Dunare, că rivalu contra celei austriace etc., care totte cadiura cu fragore, rupendu si ruinandu dintr'odata mai multe alte intreprinderi.

Dupa noi, pentru popora că si a le Ungariei, cea mai mare greutate este a intemeié industria sanetosa.

Miseriile notariloru comunali. Notariulu Szőcs Lajos dela Capusiu descrie in „M. P.“ din 11 Ian. starea desperata a notariloru comunali, incarcati că nesce camile cu affaceri dela 3-4 comune de catra totte organele administrative. Scriseturi si alergaturi di si nōptea, că producte a le nenumeratelor legi bune si rele; totte aceste

pentru platisiora de 3-4 sute scose cu chinu-cu vail dela șomeni. Ce se te faci, au invetiatu si un-gurenii dela austriaci, că pentru cate unu computu, ori erore de cate 30-40 cr. se manjescă cate 30-40 de căle si se sporescă la porto de cate 3-4 florini.

Tergurile de tiéra dela Sibiu, Clusiu etc., cate se facura in Decembre spre serbatori, au esitu miserabile de rele.

Reuniunea agronomica transilvana tienă adunarea sa generale la Clusiu in 9 Ianuariu a. c. si fu cercetata multu mai bine decat in alti ani. Dn. Lad. Tisza o deschise cu una panegirica rostita in memor'a renumitului magnat si barbatu de statu c. Emericu Miko, carele se poate considera cu totu dreptulu că fundatoru alu acelei reunioni, că si alu mai multoru institutiuni patriotice si nationali. Magnatii tierei nostre tienu multu la aceasta reunione, nu numai din punctu de vedere alu agriculturie in genere, ci si că la unu surrogatu alu dietei transilvane. Noi tragem si

asta-data atentiuinea lectoriloru nostri asupra nuitei reunioni.

(Scóla Romana.) Nr. 1 din anul acesta are urmatorulu cuprinsu: Unele idei despre necesitatea de reforme privitare la instrucțiunea scientiiloru naturale din institutiile noastre de invetiamant de D. A. P. Alessi. — Observari asupra actului: Proiectu de regulamentu pentru scólele poporale si normale gr. or. din archidiocesa, de Teodoru Popu. — Invetiamantul intuitiv „(Ban'ca de scóla)“ de Petru P. Danciu. — Din Computu „(Divisiunea cu cifre.) O lectiune pentru clasele midilocie ale scóle elementarie.) — Referintie scolarie in comitatul Sabiiu. — Epistole de pe terenele invetiamantului, de Camilu Auguru. — Corespondintia: Din Vales Borgoulai. — Invitare de prenumeratiune la „Scóla Romana (foia pedagogica si didactica, edata si redactata de Ioanu Candrea si Basiliu Petri. Sabiiu. Pretiulu pe anu 5 fl. pe 1/2, 2 fl. 50 cr, pe 1/4 1 fl. 25 cr. In numerulu 2 se va incepe unu: Cursu completu de fisica pentru scólele elementarie.

Resultatulu operatiunilor

Institutului de creditu si de economii „ALBIN'A“ din Sibiu

in trimestrul IV dela 1 Octobre pana in 31 Decembre 1876.

I. Reuniuni de creditu.

	Cu finea lui Septembre se afara in legatur'a reuniunilor de creditu	fl. cr.
1193	participanti cu uno creditu preste totu de	60,352 96
316	in decursulu patrariului IV repasira participanti si din imprumuturi se replatira	8,021 30
877	remanu deci cu 31 Decembre a. c. participanti cu uno creditu preste totu de	52,331 66
	Fondulu de garantia alu reuniunilor de creditu consta din sum'a de	21,791 50

II. Depuneru pentru fructificare.

401	La 30 Septembre erau depuneri in suma de	347,414 33
68	In decursulu patrariului IV au mai urmatu depuneri in suma de	62,889 36
469	Astu-modu starea acestui ramu in patrariulu IV a fostu de depuneri in suma totale de	410,303 69
48	Din care in decursulu trimestrului se ridicara depuneri in suma de	82,417 61
421	remanendu cu finea lui Decembre o stare de depuneri in suma de	327,886 08

III. Operatiuni de escomptu.

1658	Starea portofolui de schimburi cu 30 Septembre a fostu de bucati schimburi in valore de	525,052 14
774	In decursulu patrariului IV se mai reescomptara schimburi in suma de	289,879 81
2432	Prin urmare starea totala a portofolui in patrariulu IV fu de: bucati schimburi in valore de	814,931 95
738	In decursulu patrariului se rescumperara si reescomptara bucati schimburi in suma de	318,829 52
1694	Astu-modu resulta cu 31 Decembre starea de bucati schimburi in suma de	496,102 43

IV. Imprumuturi de lombardu,

sau redusu in decursulu patrariului dela fl. 2686.38 la

1.270 —

V. Creditele ipotecari.

91	Starea imprumutelor ipotecari a fostu cu 30 Septembre de obligatiuni in suma de	33,334 29
9	In decursulu patrariului IV se mai accordara imprumuturi in suma de	5,800 —
100	Astu-modu starea acestui ramu in patrariulu IV a fostu de obligatiuni in valore de	39,134 29
—	In decursulu trimestrului se replatiră sum'a de	3,063 71
100	Prin urmare starea cu 31 Decembre e de obligatiuni in suma de	36,070 58
	Revirementulu cassei in cele 3 luni fu preste totu de	766,644 99

Statulu generalu cu 31 Decembre 1876.

I.	In numerariu	21,905 95
II.	In oblegatiuni de participanti	52,331 66
III.	Portofoliu de schimburi	496,102 43
IV.	Lombardu	1,270 —
V.	In oblegatiuni ipotecari	36,070 58
VI.	In chartii de valore	15,887 28
VII.	In Moneta	2,904 79
VIII.	In Realitati	21,550 —
	Totalulu	648,022 66

Sabiiu, 31 Decembre 1876.

Directiunea Institutului.